

Het stadsrecht van Beverwijk

Stadsrechten waren in het middeleeuwse Europa bijzondere rechten en privileges die aan een plaats werden toegekend. Hoewel onder de stadsrechten vaak meerdere rechten (zoals marktrecht, tolrecht en het recht om stadsmuren te bouwen) worden verstaan, ging het in essentie om het recht van de stad op eigen rechtspraak. Aan burgers werd het recht verleend hun zaak te bepleiten voor een rechtbank van "gelijken" in plaats van onderworpen te zijn aan het recht van de landheer. Feitelijk is er dus sprake van stadsrecht en niet van stadsrechten. In een afzonderlijk privilege kon ook het recht op wetgeving (keur) worden verstrekt en het recht om de eigen schout en stadsbestuurders te benoemen.

's-Hertogenbosch kreeg in 1184 stadsrechten van graaf Godfried III van Leuven. In 1245 ontleende Haarlem zijn stadsrecht aan dat van 's-Hertogenbosch. Het Haarlemse stadsrecht is vervolgens overgenomen door Delft (1246) en Alkmaar (1254). Daarmee was de verspreiding van het Brabantse recht nog niet voltooid. De stadskeur voor Medemblik van 1289 is afgeleid van die voor Alkmaar. Zij geeft alle bepalingen uit het Alkmaarse voorbeeld in dezelfde volgorde weer, met inbegrip van de voor het eerst in de Alkmaarse tekst voorkomende varianten. Eén bepaling, te weten artikel 71, is nieuw. Als voorbeeld diende het kladontwerp van de Alkmaarse oorkonde. Dat blijkt uit de aanwezigheid in de Medemblikse keur van een zinsnede die in de latijnse tekst van de Alkmaarse keur ontbreekt, daarentegen wèl in de Haarlemse tekst voorkomt en ook, zij het gebrekkig, in een van de twee Hollandse vertalingen van de Alkmaarse wordt weergegeven. Het betreft de woorden *vel nisi per scabinos eum convincat* in artikel 14; vgl. II, p. 274 regels 6-7 (Haarlem), en p. 711 kol. T regel 6 (Alkmaar). Die woorden stonden in het Alkmaarse kladontwerp kennelijk op een wat onopvallende plaats, mogelijk waren ze in de marge bijgeschreven nadat men ze aanvankelijk abusievelijk had overgeslagen waardoor de vervaardigers van alle ons overgeleverde Alkmaarse afschriften evenals de vertaler ze over het hoofd konden zien. Alleen de Alkmaarse vertaler en de man die in 1289 in Alkmaar een afschrift ten behoeve van de burgers van Medemblik kwam halen merkten de passage in kwestie op en namen haar over. Op 11 november 1298 diende de Medemblikse keur op haar beurt weer tot voorbeeld van de in dat jaar aan de burgers van Beverwijk toegekende stadskeur en nog weer een jaar later voor de stadskeur van Rotterdam. Het Beverwijkse stadsrecht maakt dus deel uit van wat wel de Brabants-Hollandse stadsrechtfamilie wordt genoemd.

Het ridderzegel van Jan I, graaf van Holland (1296-1299) is vervat in het monument voor tolvrijdom en stadsrecht op de Breestraat.

-Que geruntur in tempore ne lapsu temporis dilabantur, convenit ut scripturarum memorie ac ydoneorum virorum testimonio commendentur-

-Het past om de dingen die in de loop van de tijd voorvallen aan het geheugen van geschriften en aan de getuigenis van betrouwbare mannen toe te vertrouwen opdat ze niet met het verstrijken van de tijd verdwijnen-

De bovenstaande Latijnse tekst is een van de inleidende alinea's van het stadsrecht van Beverwijk.

Het monument is 31 mei 2002 aangeboden aan de Beverwijkse bevolking door Aannemingsbedrijf Johan de Bie B.V., Van Egmond Beverwijk B.V. en Van Vuuren Wegenbouw ter gelegenheid van de herinrichting van de Breestraat.

Vbnb Monument op de Breestraat, getekende versie, origineel zegel

Op 19 juni 1276 kreeg Beverwijk van graaf Floris V van Holland het recht een weekmarkt te houden. Na de dood van Floris V in 1296 keerde diens jonge zoon Jan I van Holland terug van het hof van Eduard I van Engeland waar hij opgegroeid was. Jan I van Holland werd geboren in 1284 en was graaf tot zijn overlijden te Haarlem op 10 november 1299. Jan I werd direct na zijn geboorte verloofd met Elisabeth, de dochter van Eduard I van Engeland met wie hij op 13-jarige leeftijd trouwde. Hij was 12 jaar toen hij graaf werd en 15 jaar toen hij stierf.

Eduard I van Engeland stelde Wolfert van Borssele met Jan III van Renesse aan als regent. Wolfert probeerde deze in diskrediet te brengen bij Jan I, dit lukte niet helemaal in zijn voordeel. Wel wist hij eigen bezit te vergroten door zich te laten belenen met Woerden, Beverwijk en Oudewater. Hij wendde zijn invloed op de jonge graaf aan om stadsrecht te verkrijgen voor Beverwijk. Dat lukte. In 1298 verleende de jonge graaf het stadsrecht aan Beverwijk.

Van graaf Floris V van Holland in 1276 het marktrecht en van zijn zoon, graaf Jan I van Holland, in 1298 het stadsrecht.

Jan graaf van Holland, van Zeeland en heer van Friesland wenst allen, zowel die nu als die later leven, die deze oorkonde inzien heil en kennis van de waarheid.

Het past om de dingen die in de loop van de tijd voorvallen aan het geheugen van geschriften en aan de getuigenis van betrouwbare mannen toe te vertrouwen opdat ze niet met het verstrijken van de tijd verdwijnen.

Derhalve willen wij dat het allen ter kennis komt dat wij, uit liefde voor de vrijheid van de stad Beverwijk het verzoek van heer Wolfert van Borsele heer van Zandenburg welwillend toegenegen,

1. de burgers wonende in Beverwijk vrijstellen van alle tol en tolbetaling op de wateren en in de landen van ons gehele graafschap en gebied.
2. Bovendien geven wij de genoemde burgers zodanig voorrecht dat, wanneer iemand een klacht tegen een burger van Beverwijk wil indienen, hij alleen rechtspraak door schepenen behoort te krijgen, en wij noch ons nageslacht zullen dienaangaande andere rechtspraak verlangen.
3. Wanneer een vreemdeling een van de voornoemde burgers onrecht of geweld aandoet met betrekking tot diens goederen die hij rechtmatig en onbetwist bezit, moet de schout van Beverwijk met allen, zowel armen als rijken, daarop afgaan en dat onrecht bestraffen, zonder onze rechten en die van de onzen daarmee aan te tasten.
4. Voorts staan wij in overleg met onze mannen toe dat de stad Beverwijk het recht geniet dat in dit stuk is vervat, te weten dat wanneer iemand, ongeacht waar vandaan, naar

genoemde stad komt en hij er voor gezorgd heeft burger te worden, de poorten en de toegangen voor hem open staan op voorwaarde dat hij ons en onze opvolgers en de stad trouw zweert, onder betaling van 4 penning aan de schout, 1 penning aan de bode en ter wille van schepenen 3 schelling, en wanneer dit is afgehandeld zal hij onmiddellijk het volle genot van het recht van de stad hebben.

5. Iedere burger komt, wanneer dat nodig is, een verblijf van veertien dagen in juli en augustus buiten de grenzen van bovengenoemde stad toe om de oogst binnen te halen en evenzoveel dagen om te zaaien in het najaar, op voorwaarde dat hij nadat vermelde tijd voorbij is naar de stad terugkeert om er te wonen.

6. Op gelijke wijze komen ieder die zojuist burger is geworden veertig dagen toe om zijn bezittingen de bovengenoemde stad binnen te brengen.

7. Wanneer men een burger een proces wenst aan te doen, moet hij door de schout of diens bode worden gedagvaard om na twee weken gerekend vanaf de dag van de dagvaarding voor het gerecht te komen.

8. Een burger die gedagvaard is kan de termijn van de dagvaarding bekorten, maar rechtens komen hem twee weken toe. Voornoemde wijze van dagvaarden heeft alleen plaats in een zaak die dient tussen burgers.

9. Wanneer evenwel een vreemdeling een burger een proces voor de schout aandoet, moet de schout de vreemdeling binnen drie dagen recht doen ten grieve van de vreemdeling.

10. Wanneer echter hetzij een burger, hetzij een vreemdeling alleen en zelfstandig door middel van een eed zijn onschuld moet bewijzen inzake een klacht waarvoor hem een proces is aangedaan, moet hij zijn onschuld terstond ter terechtzitting bewijzen.

11. Wanneer hij evenwel zijn onschuld met de hulp van getuigen moet bewijzen, dan komt hem uitstel van twee weken toe, met dien verstande dat alleen een burger tegen een burger als getuige kan optreden; en een gewone burger die als getuige optreedt moet een eed afleggen, maar een schepen of een gezworene kan zonder een eed af te leggen als getuige optreden.

12. Wanneer iemand in een financiële aangelegenheid wordt gedagvaard, moet hij door de schout of de bode in bijzijn van ten minste twee burgers worden gedagvaard, en in de dagvaarding moet het geldbedrag worden omschreven; en wanneer de gedaagde op de vastgestelde dag niet in het gerecht verschijnt, verkrijgt de klager zoveel geld als was omschreven in de dagvaarding tegen hem die gedaagd was; en de gedaagde moet, aangezien hij niet is komen opdagen, de schout uit hoofde van de ban 3 Hollandse schellingen betalen en de klager bij wijze van boete 2 Hollandse schellingen.

13. Voorts wanneer cijnsplichtigen van enige andere heer door ons of onze schout voor het gerecht worden gedaagd, kan hun heer hen aan de rechtsmacht van de schout onttrekken op voorwaarde dat hij met een gezeekerde eed belooft dat hij binnen twee weken naar behoren recht zal doen; wanneer hij dat niet doet, kan hij hen voortaan niet aan de rechtsmacht van de stad onttrekken.

14. Wanneer een burger door iemand over een financiële aangelegenheid een proces wordt aangedaan, kan de gedaagde zijn onschuld met een eed bewijzen, tenzij hij met een eed die in de volkstaal 'gewedde hand' heet of door schepenen zijn schuld bewijst.

15. Wanneer evenwel iemand die inzake onroerend goed voor het gerecht is gedaagd, op de eerste vastgestelde dag niet ter terechtzitting verschijnt, dan moet hij een tweede

maal worden gedagvaard, en wanneer hij de tweede maal niet verschijnt, zal hij een derde maal worden gedagvaard, en indien hij dan komt, moet hij de schout een boete geven door hem voor beide malen dat hij in gebreke is gebleven 2 schelling te betalen; wanneer hij evenwel de derde maal niet komt, verliest de gedaagde zijn zaak en het goed waarover hem een proces is aangedaan zal hem ontzegd worden. Wanneer echter de klager op een in de dagvaarding genoemde dag niet verschijnt, verliest hij zijn zaak zonder meer.

16. Wanneer iemand in een financiële aangelegenheid een eed moet afleggen, kan hij zijn zaak verliezen indien hij de eed onjuist uitspreekt of inbreuk maakt op de wijze van zweren. Wanneer hij echter aangaande onroerend goed een eed moet afleggen, kan hij bij de eerste of bij de tweede eed zijn zaak niet verliezen; wanneer hij evenwel ten derden male zwerend de vereiste wijze van zweren overtreedt en de eed onjuist uitspreekt, verliest hij zijn zaak, en het goed waarover hem een proces is aangedaan wordt hem ontzegd en aan de klager toegewezen; en evenzovele malen als hij de eed onjuist uitspreekt, zal hij de schout een boete geven door hem 2 schelling te betalen.

17. Bovendien zijn in genoemde stad drie jaargedingen ingesteld, het eerste op de eerste dinsdag na Driekoningen (dinsdag na 6 januari), het tweede op de maandag na de octaaf van Pasen (de maandag na de eerste zondag na Pasen), het derde op de maandag na het feest van Sint Johannes de Doper (maandag na 24 juni), die daartoe zijn ingesteld dat iedere burger die in het bezit van enig onroerend goed is, in een van de drie genoemde gedingen kan verschijnen en daar met betrekking tot dat goed kan worden gedagvaard, wanneer er iemand is die een klacht indient; wanneer hij echter niet wordt gedagvaard, behoort hij daarna zijn goed bij vonnis van schepenen onbelemmerd te bezitten. Genoemde gedingen moeten in de kerk worden afgekondigd. Het rustige bezit van onroerend goed kan evenwel alleen door schepenen en gezworenen worden bevestigd en bewezen.

18. Wanneer in de stad een vechtpartij ontstaat en de schout komt tussenbeide en bepaalt dat 's graven vrede twee weken moet worden nageleefd, en hij wordt nageleefd, en de schout beveelt dat 's graven vrede opnieuw twee weken moet worden nageleefd, en een derde maal twee weken, en een vierde maal een jaar en een dag, en een vijfde maal een jaar en een dag, en een zesde maal een jaar en een dag, en een van de vechtenden of beiden verzetten zich tegen het bevel van de schout, dan zal hij de graaf 10 pond betalen;

19. en ieder die de vrede breekt evenzoveel, en aan de benadeelde 10 pond, of hij zal zijn hand verliezen mits zijn of hun schuld door twee of meer schepenen is bewezen.

20. Wanneer iemand een ander met een scherp werktuig verwondt en zijn schuld daaraan door twee of meer schepenen is bewezen, zal hij heer Wolfert 10 pond betalen en de gewonde 10 pond, of hij zal zijn hand verliezen.

21. Voorts wanneer iemand een ander in diens huis, alleen of met meer, aanvalt en hem doodt, zal de aanvaller of de aanrander met al zijn daar aanwezige medeplichtigen, wanneer hun schuld door twee schepenen is bewezen, in onze macht zijn of in die van onze opvolgers die onze rechtsmacht bezitten. Wanneer de aanrander echter, alleen of samen met anderen, iemand in diens huis verwondt doch niet dodelijk, zal de aanrander, tenzij alle schepenen vinden dat hij zwaarder gestraft moet worden, 10 pond en ieder van zijn medeplichtigen 4 schelling, Hollandse munt, aan heer Wolfert of diens opvolgers betalen, maar de gewonde zal hij ter beoordeling van schepenen schadeloos stellen, wanneer zijn schuld daaraan door schepenen is bewezen.

22. Wanneer echter hij die in zijn eigen huis wordt aangevallen de aanrander en al diens medeplichtigen die bij hem zijn, doodt door zich manhaftig te verdedigen, zal hij voor

iedere gedode aan ons of onze opvolgers 4 penning betalen, en wij of onze opvolgers moeten hem met betrekking tot deze zaak beschermen en met de verwanten van de gedode verzoenen of hem zekere vrede bieden.

23. Iedere aanrander zal, wanneer hij door schepenen aan de aanranding schuldig is bevonden, hoofd om hoofd, oog om oog en gelijk lid om gelijk lid van zijn eigen lijf moeten verliezen.

24. Voorts wanneer iemand ongeacht welke zware en hals- misdrijven heeft gepleegd, of hij nu wordt gegrepen voor diefstal of brandstichting of roof of gifmengerij of toediening van iets dodelijks, en zijn schuld is door schepenen bewezen, dan zal hij ter dood worden veroordeeld; wanneer iemand daar echter van wordt beschuldigd en zijn schuld is niet door schepenen bewezen, kan hij zijn onschuld door een enkelvoudige eed bewijzen.

25. Maar wanneer iemand in zijn eigen huis een dief pakt, zal hij hem vasthouden, als hij dat kan, en zeven van zijn buren er bij roepen, en hij zal met zijn buren de geboeide dief zo lang vasthouden dat hij hem bij klaarlichte dag aan de schout kan overdragen met het gestolene op de rug van de dief gebonden, en dan zal de schout de dief ter terechtzitting in staat van beschuldiging stellen en met hem handelen conform het oordeel van schepenen.

26. Wie schulden heeft aan een ander en zijn schulden niet kan betalen, wanneer hij in verband met die schulden voor de schout wordt gedaagd, moet de schout de schuldenaar aan de boden ter bewaring overdragen om twee weken vastgehouden te worden en gedurende die tijd door de boden in de kost te worden gehouden, en na twee weken zal de schout de schuldenaar overdragen in de macht van hem wiens schuldenaar hij is, met de bepaling dat die zijn schuldenaar de kost zal geven zonder hem lichamelijk slecht te behandelen, en hij zal hem vasthouden totdat hij met hem tot een vergelijk komt of hem zijn schulden betaalt of ze hem kwijtscheldt.

27. Wanneer iemand in het gerecht voor de schout verschijnt, zal de schout, welke boete de schout ook van hem moge eisen, eenmaal, andermaal, ten derden male borgen van hem verlangen, en wanneer hij zegt dat hij niemand heeft die hij als borg beschikbaar kan stellen, dan zal zo iemand geen boeten hoeven te betalen; maar wanneer hij zwijgt en geen borgen aanwijst, zal de schout samen met schepenen hem als gevangene aan de bode in verzekerde bewaring toevertrouwen, en de bode zal hem in bewaring moeten houden en daarover aan de schout verantwoording afleggen.

28. Wanneer een burger voor het gerecht wordt gedaagd en de schout kan een boete van hem eisen, en de burger bezit naar het recht van de burgers zoveel goed dat zoveel waard is als de boete die de schout van hem eist, zo'n burger kan uit de terechtzitting weggaan zonder borgen te stellen; maar wanneer zo iemand niet zoveel goed bezit, behoort hij door middel van borgstelling zekerheid te geven.

29. Wanneer iemand schepenen ter terechtzitting tegenspreekt en zich hoogmoedig verzet tegen hun oordeel dat in gemeenschappelijk overleg conform het stedelijke recht ter terechtzitting is gegeven, moet aan heer Wolfert of diens opvolgers een boete van 10 Hollandse ponden betalen en aan ieder van de schepenen 1 pond.

30. Wie iemand een slag in het gezicht geeft, zal, wanneer zijn schuld door twee schepenen is bewezen, de schout 1 pond betalen en de geslagene 1 pond.

31. Wanneer iemand in een huis de heer des huizes aanvalt, zal hij hem 10 pond boete betalen en heer Wolfert 10 pond; wanneer hij iemand anders dan de heer des huizes in een

huis aanvalt, zal de aanvaller de heer des huizes 10 pond boete betalen, de aangevallene 10 pond en heer Wolfert 10 pond, en wel wanneer het gewapenderhand gebeurde en de schuld van de dader door schepenen wordt bewezen.

32. Wanneer een vreemdeling ten overstaan van schepenen een schuld heeft bevestigd en hij heeft, na daartoe gemaand te zijn, niet voor betaling gezorgd, dan zal hij tot drie maal toe worden gedagvaard om na twee weken in het gerecht van Beverwijk te verschijnen, en verschijnt de schuldenaar niet voor het gerecht, dan zal hij verbannen worden en zal hij niet van de verbanning worden ontslagen voordat hij heer Wolfert 3 pond zal hebben betaald en de schuldeiser schadevergoeding en het verschuldigde bedrag, en de schout zal hij een door schepenen vast te stellen boete betalen. Wanneer de verbannene binnen de stad komt, zullen de schout met de schepenen en de andere burgers de in verband met zijn schuld verbannen en in verband met zijn boete en de schadevergoeding aangehoudene in verzekering stellen totdat hij de schuld, de schadevergoeding en de aan heer Wolfert te betalen boete naar behoren volledig heeft betaald.

33. Wanneer een hoogmoedige verbannene de stad mijdt, zal de schout met de burgers de schuld, de schadevergoeding en de boete betalen uit de bezittingen van de verbannene, wanneer de schoot daartoe bij machte is; wanneer hij door onmacht niet in staat is te betalen, zal heer Wolfert de eerste maal dat heer Wolfert komt de schuld, de schadevergoeding en de boete doen betalen, of hij zal aan iemand die daartoe bij machte is volmacht geven.

34. Wie op het luiden van de torenklok niet komt, zal aan heer Wolfert 1 pond betalen.

35. Een burger die gedood wordt, zal met 32 pond worden betaald door de verwanten van de dader, en alle goederen van de dader zullen aan de graaf en heer Wolfert komen; wanneer hij in zijn eigen huis wordt gedood en hij werd daar aangevallen, zal hij met 60 pond worden betaald. Wanneer een schepen wordt gedood, zal hij met 42 pond worden betaald; wanneer hij wordt aangevallen in zijn eigen huis en hij wordt daar gedood, zal hij met 84 pond worden betaald.

36. Wanneer iemand binnen de stadsvrijheid vecht, zal hij daar tot het betalen van een boete worden gedwongen of hij zal verbannen worden.

37. Wie een dolk draagt, zal aan heer Wolfert 10 pond betalen. Wie hem in woede trekt, 15 pond. Wie er iemand mee verwondt, zal zijn hand verliezen. Wie er iemand mee doodt, zal, wanneer hij gepakt wordt, gedood worden.

38. Wanneer iemand een taveerne binnengaat en daar drinkt, moet de waard hem wijn volgens de geijkte en verplichte maat geven; en wanneer hij, een burger, tot zijn voldoening heeft gedronken en hij kan wanneer wordt afgerekend niet terstond betalen, dan zal hij een dag later terugkomen om de waard vóór de middag van de volgende dag zijn wijn te betalen; maar wanneer hij de waard vóór de voormelde tijd zijn wijn niet heeft betaald en er is daarover bij de schout een klacht ingediend, dan zal die schuldenaar aan de waard zijn wijn betalen en aan de schout een boete van 3 schelling en aan de waard een van 2 schelling.

39. Wie van valse maat is beschuldigd en zijn schuld is door twee schepenen bewezen, moet aan de schout 3 pond betalen.

40. Ten aanzien van land in Beverwijk zal tussen burgers de gewoonte in acht worden genomen zoals die daar tot dusver in acht is genomen, met deze toevoeging dat land van burgers, of dat nu binnen Beverwijk ligt of buiten de vrijheid, naar erfrecht aan de naaste

erfgenaam van zijn eigen bloedverwantschap komt, of dat nu een zoon is of een dochter.

41. Wanneer iemand iets waarde schout recht op heeft met geweld uit de rechtszitting wegvoert zal hij, wanneer zijn schuld daaraan door twee schepenen is bewezen, aan de schout van heer Wolfert of van diens opvolgers een boete van 15 pond betalen.

42. Een burger wiens vrouw van bakken of brouwen haar bedrijf maakt, kan door haar een verlies aan brood lijden tot een hoeveelheid van één volle oven en op dezelfde wijze één brouwsel, met dien verstande dat haar man hier geen actie tegen zal kunnen hebben. Op dezelfde wijze kan, wanneer iemands vrouw van handel in wollen of linnen garen haar bedrijf maakt, hij door haar een verlies aan garen tot een gewicht dat steen (5 pond) heet lijden. Wanneer iemands vrouw van nering doen niet openbaar haar bezigheid maakt, zal haar man door haar tot een bedrag van 4 penning schade kunnen oplopen.

43. Wanneer men bij iemand die als betrouwbaar bekend staat gestolen goed aantreft en de wettige eigenaar weet dat goed door middel van getuigen terug te krijgen, dan zal de eerstgenoemde man zich tot drie keer toe van schuld kunnen zuiveren, met dien verstande dat die man voortaan in geen enkele zaak meer een eed kan afleggen, en hij die zijn goed heeft teruggekregen zal de schout 2 schelling betalen en de bode 4 penning.

44. Bovendien geven wij de genoemde burgers zodanig recht dat geen vreemdeling of iemand uit de omgeving, noch een ridder noch welke ander ook, een burger van Beverwijk om enige reden binnen de voornoemde stad of waar dan ook binnen ons gebied of dat van onze opvolgers tot een tweegevecht kan uitdagen, en ook een burger een burger niet.

45. Wanneer iemand een ander binnen de vrijheid van de bovengenoemde stad met een scherp werktuig of iets anders doodt en dat werktuig wegwerpt, kan hij zijn onschuld bewijzen, tenzij zijn schuld door twee of meer schepenen is bewezen; en wanneer daarvoor vervolging wordt ingesteld, moet hij binnen drie maal veertien dagen en drie dagen voor het gerecht worden geroepen, en wanneer hij binnen die termijn niet verschijnt, zal hij worden veroordeeld en als vogelvrij worden beschouwd; maar wanneer hij binnen de termijn waarop die boosdoener voor het gerecht wordt geroepen en de schout om vrijgeleide verzoekt en hij krijgt dat niet, kan hij in geen geval veroordeeld worden.

46. Een vreemdeling kan niet tegen een burger als getuige optreden.

47. Wanneer een vrouw die aangerand en verkracht is een klacht indient zonder zeven betrouwbare en eerbare getuigen, mannen zowel als vrouwen, kan haar klacht geen gevolg hebben.

48. Wanneer iemand goederen die hem in pand zijn gegeven een jaar en langer in zijn bezit heeft zonder dat ze zijn teruggevorderd en iemand spreekt hem in rechte aan, dan zal hij met een enkelvoudige eed verklaren welk recht hij op die goederen heeft.

49. Wanneer twee personen voor de schout gedaagd een proces voeren moet degene van hen die zijn zaak verliest aan de ander die zijn zaak wint de kosten betalen, met dien verstande dat de verliezende partij in overleg met de andere schepenen een beëdigde schatting van de kosten maakt.

50. De bode zal een burger uitsluitend aan diens huis, ten overstaan van twee of meer burgers, naar het gerecht oproepen.

51. Niemand zal zich naar de vergadering van de schepenen begeven tenzij door schepenen

zelf geroepen.

52. Niemand kan het oordeel van een schepenen wraken dat in overleg met de andere schepenen is gegeven en bevestigd.

53. Wanneer een vrouw met zeven betrouwbare en eerbare getuigen, mannen zowel als vrouwen, ter terechtzitting bewijst dat een bepaalde man schuldig is aan aanranding en verkrachting, dan zal die schenner met de dood gestraft moeten worden.

54. Wanneer iemand onroerend goed van iemand anders koopt en dat bij getuigenis van schepenen jaar en dag of langer ongemoeid in bezit heeft, hoeft de bezitter van dat goed na de genoemde termijn op niemands aanspraken in te gaan, ook wanneer hij wordt aangeklaagd.

55. Wie, na door de schout of de bode ten overstaan van twee burgers in de stad te zijn aangehouden, de stad zonder verlof van de schout verlaat en zijn schuld daaraan is door twee schepenen bewezen, zal de schout een boete van 45 schelling betalen.

56. Wie iemand wegens een schuld op een terechtzitting dagvaardt en daarvoor geloofwaardige getuigen heeft, dan moeten de getuigen met een enkele eed getuigen, maar de klager hoeft geen eed af te leggen.

57. Nadat iemand burger is gemaakt zal hij aan niemand horig zijn, maar overeenkomstig het recht van de stad zal hij de vrijheid deelachtig zijn.

58. Bovendien dient men te weten dat zonen van priesters of allen die niet uit wettige bedde zijn geboren, niet als getuige kunnen optreden ten nadele van de goederen of rechten van een burger.

59. Wanneer iemand binnen de vrijheid van Beverwijk land in jaarlijkse tijns (vergelijkbaar met pacht) heeft, zal hij dat wanneer de tijns betaald is bezitten zolang hij leeft, of hij kan het vrijelijk verkopen na betaling van de dubbele tijns aan de heer van dat land; maar wanneer een man of een vrouw die tijnsland bezit overlijdt, zal de naaste erfgenaam dat naar erfrecht verkrijgen na betaling van de dubbele tijns aan de rechtmatige heer van het land, en zo van geslacht op geslacht en altijddurend.

60. Maar wanneer iemand een ander binnen de vrijheid van Beverwijk kwetst of verwondt terwijl de klok wordt geluid voor het gemeenschappelijke belang van de stad of binnen drie dagen na het luiden van de klok, zal hij heer Wolfert 10 pond betalen, wanneer zijn schuld daaraan door twee schepenen is bewezen.

61. Voorts staan wij schepenen van Beverwijk toe om in overleg met de schout voor de duur van een halfjaar of een heel jaar nieuwe regels of voorschriften te maken die schepenen dienen te bekrachtigen, die nuttig zijn voor iedereen of voor de meerderheid, onder voorbehoud van onze rechtsmacht en die van heer Wolfert in dezen.

62. Iedere burger die de gemeenschap niet bijstaat om vreemdelingen te dwingen niets tegen het recht van de stad Beverwijk te ondernemen, zal aan heer Wolfert 1 pond betalen en gedurende een heel jaar zijn burgerrecht verliezen.

63. Wij geven de voornoemde burgers hierbij de opdracht om onder ede te bevestigen dat een ieder de ander zijn recht bevestigt.

64. Wanneer een burger een schuldenaar van een medeburger onderdak verschaft terwijl de schuldeiser daar bezwaar tegen heeft, zal degeen die onderdak verschaft tegenover zijn medeburger, de schuldeiser, aansprakelijk zijn voor het geld dat de gast die hij herbergt hem schuldig is.

65. Elk pand en door verpanding bezwaarde goederen, bestaande hetzij uit natte hetzij uit droge zaken hetzij uit tienden hetzij uit andere goederen, zullen wij, graaf van Holland, voor de voornoemde burgers overeenkomstig de gewoonte van de stad Beverwijk voor die burgers bewaren; en iedereen zal zijn medeburger trouw bijstaan bij de bewaring van door verpanding bezwaarde goederen die zij thans bezitten, totdat ze gelost worden ten genoegen van de schuldeisers die ze in pand houden, en dat zullen de voornoemde burgers met een eed bekrachtigen.

66. Wanneer iemand uit de naaste omgeving na wettig te zijn aangemaand nalaat zijn schulden aan een burger van Beverwijk te betalen, zal de schout samen met de burgers zoveel van zijn bezit nemen dat hij zijn schuldeiser naar behoren kan voldoen.

67. Voorts wanneer een burger van Beverwijk op verzoek van een edele of een dienstman is gedagvaard en aangehouden, zullen wij, graaf, hem zodanig behandelen dat wij de burger en diens goederen doen vrijlaten, en wij zullen van zijn bezit zoveel nemen dat wij de schuldeiser naar behoren kunnen laten voldoen.

68. De burgers van Beverwijk zullen ons of de wettige heer van Holland op onze heervvaart dienen met dertig man op hun eigen kosten; (Heervvaart was een soort [dienstplicht](#) in de [Middeleeuwen](#) en hield in dat in tijden van oorlog de [graaf](#) of [landsheer](#) een aantal mannen per [ambacht](#) verplichtte om voor korte duur krijgsdienst te verrichten.)

69. evenzo zullen zij ons of de wettige heer van Holland op de vastgestelde tijden de bedde (financiële steun) betalen;

70. of wanneer de wettige heer van Holland naar het hof van de keizer reist, trouwt of van plan is ridder te worden, of een van zijn zusters trouwt, of wanneer een broer of een zoon van ons of van de wettige heer van Holland van plan is ridder te worden of trouwt, zullen zij bij ieder van die gelegenheden zoveel pond betalen als wij in onze raad en met schepenen van die stad naar redelijkheid zullen schatten en vaststellen.

71. Bovendien geven wij de meergenoemde burgers van Beverwijk toestemming ieder jaar twee markten te houden die elk een week zullen duren, voor de eerste waarvan het kruis zal worden opgericht op Scheiding der Apostelendag (15 juli) en voor de tweede daags voor Sint Michielsdag (de dag voor 29 september), overeenkomstig hetgeen bij de oprichting van het kruis op de overige markten van ons gebied pleegt te gebeuren, onder voorbehoud van de tol van genoemde markten voor ons en onze opvolgers.

opdat dit voorrecht en alle voorgenoemde zaken die in deze oorkonde uitdrukkelijk zijn vervat van kracht en onaangetast blijven en in eeuwigheid durende, hebben wij bevel gegeven deze oorkonde daarvan te vervaardigen en met het zegel van onze heerschappij te bekrachtigen.

Gegeven in Den Haag in het jaar des Heren twaalfhonderd achtennegentig, op de dag van de heilige Maarten in de winter (11 november).